

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Volvminibvs Comprehensvs

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. XI. Aliud argumentum diluitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](#)

in ratione prime cause, & universalis proviso-
ris, tenet exhibere homini peccanti, ne laetatur
jura libertatis creare.

Propter Tertio confutari potest principalis respon-
sio, argumento ad hominem, quod supra insi-
piti maxime, de cetera in differentia impugnando.
Nam licet secundum principia Adversariorum,
conclusus quo Deus cum causis libet operatur,
in differentia, & a voluntate creata ad speciem
ad id determinetur, illam tamen determinat ad
individuum. Unde cum in actu malo & pecca-
tuo, secundum rationem individualem con-
siderato, reperiatur aliqua specialis malitia &
doloritas, que non includitur in ratione spe-
cialibus; eas scilicet qua petitur ex intentione
gradu, vel ex circumstantiis intra eandem
speciem aggravantibus: quero an Deus per
hunc concursum, quo voluntatem determinat
ad id in individuo elicendum, eam
cum determinet ad illam speciem malitiam
& deformitatem quae illi reperitur annexa, &
quoniam convenit ei secundum suam rationem
speciam, vel non? Si primum dicatur, sequi-
tur Deum esse authorem aliquius specialis ma-
litiae, que reperitur in actu malo, secundum
suam rationem individualem considerato: quod
divina sanctitati & bonitati repugnat. Si
secundum affirmetur: cur similiter Deus non
poterit per concordum praevidendum determinare
voluntatem ad actum, in esse physico &
naturali consideratum, & ad ejus entitatem &
substantiam, absque eo quod illam moveat &
determinet ad malitiam & deformitatem, illi ex
defectibilitate creature annexam? Et si in ra-
tione individuali possit praescindi entitas actus
malitiae: cum tamen in ratione specifica, non
poterit hinc eadem praescire?

§. X.

Solvuntur objections.

Obijecies primò: D. Augustinus libro 2. de
lib. arbit. cap. 20. differens de origine mali,
& questionem que nunquam discutitur, an scilicet
Deus moveat voluntatem ad actum malos: per-
tradidit discutit: Sed tu fortasse, quæ siturus es,
quoniam moveret voluntas cum se avertit ab incom-
modi bono ad multum bonum; unde ei iste motus
causat, qui praescit malum est, tametsi voluntas libera,
qua sine illa necesse vivi posset, in bonis numeranda
est: Si enim motus iste, id est averse voluntatis à Do-
mino Deo, sine dubitatione peccatum est, num possumus
autem peccati Deum dicere: Non erit ergo iste mo-
tus ex Deo: unde igitur erit? Et quibusdam inter-
jectis: ad questionem sic respondet. Omne bo-
num ex Deo: nulla ergo natura est, que non sit ex
Deo: motus ergo ville averseonis, quem fatemur esse
peccatum, quoniam defectivus motus est, omnis autem
defectus ex nihil est: vide quod pertinet, & ad Deum
non pertinere ne dubites. Sic enim legi debet hic
Augustini locus, non vero ut haberetur in editio-
ne Erasmi, à Lovaniensibus emendata: Et ad
Deum pertinere non dubites.

Respondeo Augustinum ibi manifestè loqui
de moribus averseonibus, ut defectivus est, & regulis
morum difformis; sed qua ratione, non est à
Deo ut à prima causa efficiere, sed à voluntate
creata ut à prima causa deficiere: non negat ta-
men, sed potius ibidemclarè insinuat, motum
illam voluntatis, ut physicus est & vitalis, à Deo

Tom. I.

ut primo movente & primo vivente procedere:
nam ibidem ait, quod omne bonum ex Deo est, &
quod nulla natura est, quæ non sit ab illo.

Objiciunt secundo Adversarii plura Conci-
liorum, & SS. Patrum testimonia, quæ videntur
militare contra nostram sententiam. Nam Con-
cilium Araucanicum can. 25. anathema dicit in
eos qui dicebant alios esse malum præde-
stinatos à Deo. Et D. Prosper ait, Non esse Ca-
tholicum dicere, quod qui non credunt Evangelice
predicationi, ex Dei prædestinatione, & constitu-
tione non credant. Item Augustinus in libro de ar-
ticulis sibi falsò impositis, art. 10. Detestanda &
abominanda (inquit) opinio est, que Deum cuiusque
malæ voluntatis, aut male actionis credit auctorem:
cujus prædestinatione nunquam extra bonitatem, nun-
quam extra iustitiam est, universa enim via Domini
misericordia & veritas. Adulteria enim matronarum,
& corruptelas Virginum, non instituere novit san-
cta divinitas, sed damnare; nec disponere, sed puni-
re. Et D. Prosper ejus discipulus, in resp. ad ob-
jectiones Vincentianas, hæc scribit: Sicut Deus
non indidit malo Angelo illum voluntatem quæ in ve-
ritate non stetit ita nec hominibus illum affectum quo
diabolum imitarentur inseruit.

Respondeo Concilia & Sanctos Patres, in 223
his & similibus locis, loqui de peccatis absolutè
& simpliciter, & prout sunt in genere vel specie
malitiae, & secundum totum illud quod
tam de formalib[us] quam de materiali important.
Vel loquantur de materiali peccati formaliter
considerato, & prout reduplicativè fundat ip-
sam malitiam & deformitatem, sub qua ratio-
ne non est à Deo, sed à voluntate creata, ut re-
guli morum subjecta. Vel si loquuntur de ma-
teriali peccati materialiter sumptu, seu de enti-
tate & substantia actus mali, in esse physico &
naturali considerata, solum intendunt, talem
entitatem non esse à Deo ut provisore particula-
ri, sicut dicebant quidam heretici, qui volebant
Deum aliquos homines speciali providentiā ad
actus malos prædestinare, ut in illorum punitio-
ne suam iustitiam vindicativam manifestaret.
Non negant tamen Concilia, & Sancti Patres,
materiali peccati materialiter sumptu, seu en-
titatem & substantiam actuum malorum, à
Deo, ut prima causa, & universalis provisore pro-
cedere. Imò sententia quæ hoc negat, à D. Tho-
ma supra relato errori propinquissima appellatur.
Erit 2. sent. ad Annibald. quest. unicā art. 1. in
corp. Hæreticum (inquit) est dicere, aliquod ens, in-
quantum ens, non esse à Deo; nec solum fidei contra-
rium, sed etiam rationi. Unde circa hoc obser-
vanda est regula, quam tradidit idem S. Doctor
in 2. dist. 37, quest. 2. art. 2. Quodcumque nomen
deformitatem simulcum actu significat, sive in gene-
rali sive in speciali, non potest dici quod à Deo sit sim-
pliciter: unde non potest dici absolute, quod peccatum
sit à Deo, ut homicidium, aut aliquid hujusmodi, nisi
cum hac additione, in quantum est actus, & inquantum
est ens.

§. XI.

Aliud argumentum diluit.

Objiciunt tertio quidam recentiores hoc ar-
gumentū, quod insolubile appellant. Deus 224
absoluto & efficaciter decreto, inconsultè hominis
voluntate, vult quod ille liberè, & cum adver-
tentiarationis, in particulari, & cum omnibus

XXX 2 suis

D I S P U T A T I O   O C T A V A .

532

suis circumstantiis, hunc actum, v. g. odii Dei, e-
liciat: Sed impossibile est, quod homo liberè, &
cum advertentia rationis, talem actum eliciat,
nisi peccando: Ergo Deus absoluto & efficaci
decreto vult quod homo peccet.

225 Respondeo primò hoc argumentum nihil
concludere, & esse purè sophisticum: quia in
eo variatur suppositio, & fit transitus à sensu
materiali ad formalem, vel à specificativo ad re-
duplicativum. Nam in Majori lyclus sumitur
pro materiali peccati, materialiter & specifica-
tivè sumpto: in Minoris vero, pro materiali
peccati, formaliter considerato, quatenus redu-
uplicative fundat ipsam malitiam & deformita-
tem. Unde illud argumentum eodem virtu &
defectu laborat, quo istud. Anima absolute
& efficaciter vult tibiam curvam motu progres-
sivo moveri: Sed tibia curva non potest motu
progressivo moveri, nisi claudicando: Ergo
anima absolute & efficaciter vult quod tibia
curva claudicet. Vel quo istud. Deus efficaciter
vult quod Petrus a Paulo generetur: Sed Petrus
non potest a Paulo generari, nisi peccatum origi-
naliter contahat: Ergo Deus efficaciter vult
Petrum contrahere peccatum originale. Potest
etiam formari simile argumentum ex principiis
Adversariorum, Deus enim juxta illorum prin-
cipia, absoluto & efficaci decreto vult ponere
hominem in illis occasionibus & circumstantiis,
in quibus prævidit per scientiam medium illum
peccaturum: Sed impossibile est quod homo
positus in illis occasionibus & circumstantiis
non peccet, alioquin divina præscientia fallere-
tur, & id quod Deus præscivit, non eveniret: Ergo
Deus absoluto & efficaci decreto vult quod
Petrus incidat in peccatum.

226 Secundò responderi potest distinguendo Ma-
jorem. Deus absoluto & efficaci decreto vult
quod homo eliciat actum odii: modo effectivo,
concedo: modo defectivo, nego. Similiter di-
stinguo Minorem, & nego Consequentiam.

Explicatur: Voluntas creata est causa actus o-
dii Dei, & quoad realitatem, & quoad defectum.
Et si adjuvetur vel determinetur sub utroque
modo, & effectivo, & defectivo, seu involente
utrumque: talis causa, vel movens, vel coope-
ratrix, vel adjuvans, etiam movet, & cooperatur
ad peccatum. Si autem adjuvetur, vel foveatur,
& causetur ille actus, sub præcisa ratione enti-
tatis, & quantum ad id quod in eo vitale & effec-
tivum est, non ex hoc fit operatio vel influxus
in defectum, sed potius est influxus obstant de-
fectui, quia sustinet entitatem, ne absorbeatur à
defectu, & destrueretur à malo.

227 Dices: Concursus prævius causat actum, non
solum eo modo quo exit à Deo, sed etiam eo
modo quo exit à voluntate creata; quia facit
illam agere, eamque mover & determinat ut
eliciat suo modo talem actum: Sed actus malus,
v.g. odium Dei, eo modo quo exit à volunta-
te creata, peccatum est: Ergo Deus per con-
cursum præviuum movet & determinat voluntati-
tem creata ad peccandum, & sùa efficaci præ-
definitione discernit peccantem à non peccan-
te. Sicut in sententia Thomistarum, per gra-
tiam efficacem discernit consentientem à non
consentiente.

228 Respondeo distinguendo illam partem Majori-
ris. Eo modo quo exit à voluntate creata: eo
modo effectivo, concedo: defectivo nego. Si-
milariter distinguo Minorem: Sed actus malus eo

modo effectivo quo exit à voluntate, peccatum
est, nego. Eo modo defectivo quo ab illa ege-
ditur, concedo. Solutio patet ex dictis, & potest
explicari exemplo animæ moventis, & determi-
nantis tibiam curvam, ut vitaliter, & effectivè
se moveat, non tamen ut agat modo defectivo.
Unde (inquit S. Thomas supra relatus) Dis-
cus claudicationis reducitur in tibiam curvam, sive
in causam; non autem in virtutem motivam, à qua
tamen causatur quidquid est motionis in claudica-
tione. Ex quo patet solutio ad illud quod subjun-
gitur: cum enim Deus prædefinit tantum en-
titatem actionis peccaminola, & nolit ejus ma-
litiam, & defectum; sùa prædefinitione nondi-
cernit peccantem à non peccante; sed operan-
tem à non operante.

Instabis: Si Deus absoluto & efficaci decre-
to prædefinit materia peccati, licitum erit,
imò & laudabile homini, velle entitatem actus
mali, v.g. odii Dei. Sed hoc est absurdum: Eg-
o & illud. Sequela Majoris probatur: Licitum
& laudabile est velle id quod Deus vult nos ve-
le: Sed si Deus absoluto & efficaci decreto præ-
definit materia peccati, vult nos velle entitu-
tem actus mali: Ergo licitum erit & laudabile
eam velle.

Confirmatur: Si Deus prædefinit materia-
le peccati, sequeretur quod homo peccando
peccaret, & non peccando etiam peccaret:
Sed hoc est absurdum, & ridiculum: Ergo
& illud. Sequela Majoris probatur: In primis
homo peccando peccaret, ut manifestum
est. Peccaret etiam non peccando, quia non
conformaret voluntati divinae efficaciter vol-
lenti ipsum elicere actionem peccati. Item
queretur quod Deus eundem actum v. g. odii
vellet, & nollet: amaret, & odio habeat: il-
lum enim vellet & amaret, quia ipsum præde-
minaret, & prædeterminaret: illum vero noller &
aversaretur, quia prohiberet, & puniret.

Ad instantiam respondeo, negando lequelam
Majoris. Ad cuius probationem, distinguo Ma-
jorem. Laudabile est velle id quod Deus vult nos
vele, voluntate signi, consilii, præcepti, vellega
permisiva, concedo. Voluntate generali pri-
ma causa, & generalis provisoris, nego. Nam
hac voluntate generali Deus plura vult quae
est laudabile, nec licitum velle: v. g. bella, pe-
stes, incendia, morrem parentum, damnatio-
nem reproborum, & similia.

Ad confirmationem, nego sequelam Majoris, ip-
quantum ad secundam partem, quod scilicet
homo non peccando peccaret. Ad probationem
in contrarium, respondet hoc argumentum
procedere ex ignorantia eorum quae docentur
Tractatu de moralitate actuum humanorum,
de obligatione se conformandi divina voluntati.
Ibi enim communiter dicitur, non esse malum
se non conformare divina voluntati in vo-
lito materiali: hoc est non velle id quod Deus
vult, nisi quando id nobis innotescit per præcep-
tum. Si enim nobis non innotescit Deum ali-
quid velle, aut non innotescat per præceptum,
sed alia vi: possumus licite velle oppositum, inob-
ligando tenemur sub peccato; ut quando est
malum alicui, aut habet annexu aliquid prohibi-
tum. Non constat autem homini, quod Deus ab
eterno prædefinierit, ipsum materiale talis pec-
cati eliciturum. Et si postea ex effectu id inno-
tescat, non tamen per præceptum: unde non pe-
caret, sed benefacere, si actum illum non ponere.

Ad

¶ Ad secundum inconveniens, dicendum est quod sicut nulla est implicatio quod Deus actum odii caueat, secundum entitatem, actualitatem, vitalitatem, & alia rationes ad ordinem physicum, & lineam entis pertinentes, & in ipsum ut in ultimum finem reducibles; & illum non causet secundum quod est moraliter malus, & regulis nostris difformis, & prout ab ipso ut ultimo fine avertit. Ita etiam nulla est repugnatio, quod eadem actione velit & nolit, prae definiet & probabit, diligat & avertetur, secundum diversas illustrations, & formalitates. Id patet exemplo anime, quae vult & causat motum progressivum habentem, quatenus est physicus & vitalis, non tamen, quatenus est deficiens, & obliquus. Et Deus positive vult & causat actionem consecrationis huiusmodi concrevantis propter sortilegium, genitus est supernaturalis, & productiva corporis Christi sub speciebus Eucharisticis; licet eam noli avertatur, & prohibeat, quaque est mala, & sacrilega. Denique sicut haec quo non repugnat, quod (sic) iudex velit hominem vivere, in quantum homo est, & eum occidere, in quantum malefactor est: ita etiam nulla est impunitia, quod Deus voluntate antecedenti, quae aeterno voluit quod nullus peccaret, & omnes homines salvi fierent, & ex qua oriuntur consilia, praecepta, & auxilia solum sufficiencia ad evitandum peccatum, non it & prohibeat actum peccati, quatenus est malus, & regulis nostris difformis; & quod voluntate con sequente, quia ut generalis provisor vult permittere peccata, & subministrare causis liberis media necessaria ad agendum; & quia ut primum ens, & primus auctor, vult producere entitatem, & actualitatem in omnibus rebus creatis, eundem actum, sub ratione & actus, efficaciter velit, & prae definiat, voluntariemque applicet, & prae determinet ad eum eliciendum.

In his rufus: Quidquid Deus ad extra operatur, pertinet ad justitiam & misericordiam: iuxta illud Psalmi 14. *Versus via Domini misericordia & veritas.* Sed prae determinata voluntatem hominis ad materiale peccati, non pertinet ad justitiam, sicut in primo peccato quod committit, quando non se convertit in Deum, in primo instanti usus rationis, juxta doctrinam Domini Thomae, cum permissio primi peccati, non possit esse pena alicuius. Nec etiam id pertinet ad misericordiam, cum homo operando actum peccati, in maximum potius incidat miseriorem, quam subleveret ab illa: Ergo Deus voluntate creatum ad materiale peccati non prae determinat.

B) Respondeo distinguendo Majorem. Quidquid Deus ad extra operatur, ut particularis provisor, pertinet ad justitiam, & misericordiam, concedo. Quidquid operatur, ut prima & universalissima causa, & ut provisor generalis, nego. Unde cum creatio, conservatio, & concursus, ad Deum ut primam causam, & universalem motorem, ac generalis provisorem pertineant, non est necesse quod illa operationes pertineant ad ejus justitiam & misericordiam, sed sufficit quod (per)venient ad generali illius providentiam. Quamvis etiam in prae determinatione ad materiale peccati, aliquo modo illa attributa reluceant. Quia docet S. Thomas i. p. quast. 21, art. 4, misericordia sumi potest dupliciter. Primo propter, pro remotione misericordia, quae est defectus

A creature rationalis, quam solum contingit esse felicem. Secundo pro remotione cuiuscumque defectus. Et hoc modo reluet in prae determinatione ad materiale peccati, quia per eam removetur carentia a deo secundi, quae est quedam imperfectione & defectus voluntatis creatae. Reluet etiam justitia, qui fit secundum modum convenientem divinæ sapientiae, quae debet permettere ut creature defectibus aliquando deficiant, & illis subministrare media necessaria ad agendum; & secundum modum creature rationalis, qui in libertate consistit. Præterea in præ determinatione ad materiale cuiuscumque peccati, etiam primi, quod puer commitit, dum se in primo instanti usus rationis, ad Deum (falsi implicitè & sub ratione boni honesti) non se convertit, specialiter reluet divina justitia. Quia, ut infra dicimus, & latius ostendemus in materia de prædestinatione, permissione primi peccati, quae non solum includit voluntatem denegandi auxilium efficax, sed etiam concurrendi ad materiale peccati, & subministrandi media necessaria ad agendum (inter quæ applicatio potentia præcipue numeratur) fit in peccatum peccati originalis, & dependet ab eis præ visione in genere causæ materialis & occasionalis; eoque ferre modo, quo Thomista, & plures alii docent in Tractatu de Incarnatione, decretum Incarnationis à præ visione ejusdem peccati dependere. Eademque ratione, in præ determinatione ad materiale peccati, interdum splendescit divina misericordia; quia sicut in reprobis permissiones peccatorum, tunc effectus reprobationis; ita & in electis sunt effectus prædestinationis, quae est actus divina misericordia. De quo in Tractatu de prædestinatione, & reprobatione.

Dicit
3.
art. 3.

§. XII.

Aliæ objectiones solvuntur.

O Bjicies quarto: Si Deus præ determinaret hominem ad materiale peccati, & ad ponendum actum positivum malitia substratum, illum tentaret, seduceret, & implanaret: Sed hoc non est dicendum, nam ut habetur Jacobi 1. Deus intentator malorum est: ipse autem neminem tentat, & Ecclesiastici 15. Ne dicas, ille me implanavit: Ergo Dei non præ determinat voluntatem ad materiale peccati. Sequela Majoris probatur. Ille dicitur tentare aliquem, ipsumque seducere, & implanare, qui movet illum ad eliciendum aliquem actum, a quo scit malitiam esse inseparabilem; hac enim ratione diabolus dicitur tentare homines, eoque seducere, & implanare; quia movet illos & invitat ad eliciendos actus à quibus malitia separari non potest.

B) Confirmatur: Si Deus præ moveret moraliter hominem ad materiale peccati, præcipiendo, suadendo, vel consulendo actum à quo malitia est inseparabilis, verè diceretur illum tentare, seducere, & implanare, ac censemur author & causa peccati: Ergo à fortiori, si illum physicum moveat, & præ determinet ad talium actum eliciendum. Consequens patet: motio enī & præ determinatio physica, cum sit ex se, & ab intrinseco efficax, habeatque nexum indissolubilem cum operatione, est multo major & vehementior, quam moralis; quæ extrinsecè solum & objective allicit & invitat agens ad operandum.

Tom. I.